

De IOW

Een analyse van de Wet
inkomensvoorziening oudere werklozen

UWV Kennisverslag 2021-2

Ed Berendsen

De IOW

Ed Berendsen

Tussen 2014 en 2020 is het aantal lopende IOW-uitkeringen bijna verviervoudigd. De belangrijkste oorzaak daarvan is dat mensen langer doorwerken.

Samenvatting

UWV voert in het kader van de sociale zekerheid de WW (voor werklozen) en de arbeidsongeschiktheidswetten (WIA, WAO, Wajong en WAZ) uit. Maar daarnaast zijn er ook andere, minder bekende, wetten die UWV uitvoert. Een daarvan is de Wet inkomensvoorziening oudere werklozen (IOW). De IOW is een uitkering op sociaal minimumniveau voor oudere werklozen na afloop van het recht op werkloosheidsuitkering (WW). De IOW is in 2009 ingesteld als tijdelijke regeling vanwege de slechtere arbeidsmarktpositie van oudere werklozen. In dit artikel besteed ik aandacht aan deze wet en aan de ontwikkelingen die deze regeling beïnvloeden.

Dit zijn de belangrijkste bevindingen:

- Ongeveer 2 à 3% van alle WW-uitkeringsgerechtigden van wie de uitkering beëindigd wordt, behoort tot de doelgroep van de IOW. In 2020 kreeg 60% van de WW'ers uit die doelgroep een IOW-uitkering. Dit percentage is de laatste jaren redelijk stabiel.
- Het aantal IOW-uitkeringen wordt vooral beïnvloed door het aantal mensen dat langer doorwerkt (door de verhoging van de pensioenleeftijd) en door de economische conjunctuur. Tussen 2019 en 2021 ondervindt de IOW ook de gevolgen van de verkorting van de maximale WW-duur als onderdeel van de Wet werk en zekerheid (Wwz).
- Effecten van de coronacrisis worden pas echt zichtbaar in 2022.
- Tussen 2014 en 2019 is het aantal toegekende IOW-uitkeringen per jaar bijna verdrievoudigd tot 7.224. In 2020 is het aantal toekenningen voor het eerst gedaald.
- Mensen die een IOW-uitkering ontvangen blijven voor het overgrote deel tot hun pensioenleeftijd in de IOW zitten. Slechts weinig mensen stromen uit doordat zij een baan vinden.
- Door de verhoging van de pensioenleeftijd en de duurverkortings bij de WW stijgt de gemiddelde IOW-uitkeringsduur. Gemiddeld zaten mensen in 2020 bij uitstroom uit de IOW 70 weken, ofwel 1 jaar en 4 maanden, in de IOW.
- Door de gestegen instroom en de toegenomen uitkeringsduur is het aantal lopende IOW-uitkeringen tussen 2014 en 2020 bijna verviervoudigd: van 2.772 naar 9.795.

Wat is de IOW?

UWV voert in het kader van de sociale zekerheid de WW (voor werklozen) en de arbeidsongeschiktheidswetten (WIA, WAO, Wajong en WAZ) uit. Maar daarnaast zijn er ook andere, minder in de aandacht staande wetten die UWV uitvoert. Een daarvan is de Wet inkomensvoorziening oudere werklozen (IOW). De IOW is een uitkering op sociaal minimumniveau voor oudere werklozen na afloop van het recht op werkloosheidsuitkering (WW). Met oudere werklozen worden mensen bedoeld die bij het begin van de WW 60 jaar of ouder waren (zie ook box 1). De IOW is ingegaan op 1 december 2009 en loopt tot en met 2024. In dit artikel besteed ik aandacht aan deze wet en aan de ontwikkelingen die deze regeling beïnvloeden. Daarbij komen de volgende vragen aan bod:

- Waarom is er een IOW?
- Welk deel van de WW'ers komt in de IOW?
- Welke kenmerken hebben mensen in de IOW?
- Wat beïnvloedt de ontwikkeling van het aantal IOW-uitkeringen?
- Hoe ziet de toekomstige ontwikkeling eruit?

Box 1

Hoe werkt de IOW?

Om een IOW-uitkering te krijgen na afloop van de WW-uitkering moeten mensen voldoen aan de volgende voorwaarden. Ze moeten:

- 60 jaar of ouder zijn bij de start van de werkloosheid (tot 2020). Vanaf 2020 is die leeftijd verhoogd naar 60 jaar en 4 maanden;
- de maximale duur van de WW-uitkering hebben bereikt;
- voldaan hebben aan de jarenis van de WW (gewerkt in loondienst in ten minste vier van de vijf jaren voorafgaande aan de WW). Dat betekent dat de WW-duur langer moet zijn dan drie maanden.

Recht op een IOW-uitkering ontstaat ook wanneer iemand gedeeltelijk arbeidsongeschiktheid is en:

- na 31 december 2007 recht gekregen heeft op een loongerelateerde WGA-uitkering in het kader van de WIA;
- 60 jaar of ouder was op de dag waarop het recht op deze loongerelateerde WGA-uitkering ontstond (vanaf 2020: 60 jaar en 4 maanden).

Dit is overigens maar een heel klein groepje in de IOW. Het overgrote deel van de mensen is afkomstig uit de WW.

De IOW-uitkering bedraagt 70% van het wettelijk minimumloon en loopt door tot de pensioenleeftijd. Inkomen uit arbeid wordt voor 70% gekort op de uitkering. Ander inkomen van de IOW-gerechtigde wordt volledig in mindering gebracht. Het inkomen van een eventuele partner wordt niet gekort op de uitkering (partnerinkomenstoets). Ook het vermogen van de uitkeringsgerechtigde heeft geen gevolgen voor het recht op uitkering (vermogensstoets). Voor de IOW gelden dezelfde verplichtingen als voor de WW. Dat wil zeggen dat IOW-gerechtigden sollicitatie- en inlichtingenverplichtingen hebben en inkomsten en vakantie moeten doorgeven.

Waarom is er een IOW?

Waarom heeft de overheid in 2009 besloten om een nieuwe regeling te creëren met een uitkering op sociaal minimumniveau voor oudere werklozen? Er was immers de bijstand en er was ook al een regeling voor oudere werklozen: de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijke arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), uitgevoerd door gemeenten.

De aanleiding voor de invoering van de IOW waren de wijzigingen in de WW die in 2006 zijn doorgevoerd. Een belangrijk element in de Wet wijziging WW-stelsel was een verkorting van de WW-duur, de tweede verkorting in 3 jaar tijd. In 2003 bedroeg de maximale WW-duur 7,5 jaar. Mensen van 57,5 jaar of ouder die werkloos werden, konden daardoor tot hun pensioen in de WW blijven zitten. Eind 2003 werd de vervolguitkering (de laatste fase van het WW-recht) afgeschaft, waardoor de maximale WW-duur verkort werd tot 5 jaar. Vervolgens werd in 2006 de maximale WW-duur verder teruggebracht tot 38 maanden, iets meer dan 3 jaar. Het waren de ouderen die daarvan de grootste gevolgen ondervonden. Oudere WW'ers konden niet meer tot hun pensioen in de WW zitten.

Tabel 1 Doelgroep IOW in 2019 en 2020

Alternatief WW-uitstroom	2020*		2019	
	Aantallen	Aandeel	Aantallen	Aandeel
Beëindigde WW-uitkeringen	416.862	100,0%	369.264	100,0%
waarvan wegens de maximale uitkeringsduur	153.678	36,9%	137.697	37,3%
- jonger dan 60 jaar bij instroom in de WW	139.312	33,4%	122.955	33,3%
- 60 jaar en ouder bij instroom**	14.366	3,4%	14.742	4,0%
waarvan met een WW-duur > 3 maanden	10.443	2,5%	12.098	3,3%
 waarvan unieke personen = doelgroep IOW	10.339	2,5%	11.977	3,2%
IOW	% doelgroep IOW		% doelgroep IOW	
Doelgroep IOW	10.339	100,0%	11.977	100,0%
Aanvragen IOW	7.265	70%	8.163	68%
Afwijzingen	1.079	10%	939	8%
Toekenningen	6.186	60%	7.224	60%
Toekenningspercentage	85%		88%	

* Cijfers voor 2020 zijn voorlopig.

** Het gaat om mensen die voor 2020 de WW zijn ingestroomd en dan geldt nog de instroomleeftijd van 60 jaar.

En omdat de arbeidsmarktpositie van ouderen slechter was (en is) dan voor jongere werknemers, waren zij na afloop van de WW vaker aangewezen op de bijstand of de IOAW met de bijbehorende toets op het vermogen (bijstand) en op het partnerinkomen (bijstand en IOAW). Hoewel de regering ook maatregelen trof om de arbeidsmarktpositie van ouderen te verbeteren, was zij zich ervan bewust dat het tijd zou vergen voordat de noodzakelijke cultuuromslag bij het aannemen van ouderen was gerealiseerd. Daarom rechtvaardigde de arbeidsmarktpositie van ouderen een tijdelijke inkomensvoorziening voor oudere werklozen na afloop van de WW, zonder vermogenstoets en partnerinkomenstoets¹.

1
Memorie van toelichting bij de Wet
inkomensvoorziening oudere werklozen.

Hoewel de IOW nog steeds een tijdelijke regeling is, is de looptijd inmiddels meerdere keren aangepast. De laatste aanpassing was in 2020 toen de looptijd van de IOW verlengd werd tot 2024. Tegelijkertijd is het recht op IOW aangepast: de aanvangsleeftijd is verhoogd van 60 jaar naar 60 jaar en 4 maanden.

Welk deel van de WW'ers komt in de IOW?

WW'ers hebben recht op IOW als ze (vóór 2020) 60 jaar of ouder waren bij de start van de werkloosheid en zijn uitgestroomd wegens het bereiken van de maximale WW-duur. Tot 2016 was dat voor de ouderen meestal na 38 maanden. Dat betekent dat mensen die in 2018 een aanvraag voor een IOW-uitkering deden over het algemeen minstens 63 jaar waren. Om hoeveel WW'ers gaat het dan? In 2020 waren er bijna 417.000 beëindigde WW-uitkeringen. Daarvan had 37% als oorzaak het bereiken van de maximale WW-duur (zie tabel 1). Het grootste deel van deze groep (91%) was echter jonger dan 60 jaar op het moment dat ze werkloos werden en behoren daarmee niet tot de doelgroep. Maar ook dat is nog niet het laatste criterium. De WW'ers moeten ook voldaan hebben aan de jareneis in de WW (zie box 1): ofwel het recht op WW moet langer dan 3 maanden zijn. Tabel 1 laat zien dat in 2020 uiteindelijk 10.443 WW-rechten (2,5% van het totaal aantal beëindigingen) in aanmerking zouden kunnen komen voor IOW. Tot slot is de IOW-uitkering een persoonsgebonden uitkering terwijl de WW-rechten gekoppeld zijn aan dienstverbanden, waardoor mensen gelijktijdig meerdere WW-rechten kunnen hebben. Als je daarvoor corrigeert, valt nog 1% af en komen we uiteindelijk uit op 10.339 oudere oud-WW'ers die in 2020 in aanmerking kunnen komen: de doelgroep van de IOW. Tabel 1 laat zien dat er in 2020 7.265 IOW-beslissingen waren ofwel circa 70% van de mensen uit de IOW-doelgroep vroeg ook daadwerkelijk een IOW-uitkering aan. Van de aanvragen werd 10 procentpunt afgewezen omdat de aanvrager niet aan de eisen voldeed, waarmee ongeveer 60% van de doelgroep een IOW-uitkering kreeg².

2
Aanvragen kunnen om meerdere redenen afgewezen worden. Bijvoorbeeld omdat de aanvrager niet voldoet aan de jareneis of omdat deze andere inkomsten of ander werk heeft. In algemene zin: omdat de aanvrager niet voldoet aan de eisen in box 1.

Uit eenzelfde exercitie voor 2019 blijkt dat ook in dat jaar ongeveer 60% van de doelgroep een IOW-uitkering kreeg. Het percentage mensen uit de doelgroep dat een IOW-uitkering krijgt, is de afgelopen jaren behoorlijk stabiel. Toch zijn er verschillen tussen 2020 en 2019. Er vallen in 2020 naar verhouding beduidend meer mensen af omdat ze niet voldoen aan de jareneis (duur WW-recht minder dan vier maanden, zie box 1). Ook worden er in 2020 naar verhouding meer mensen afgewezen.

De bevindingen uit tabel 1 geven ook aan dat 30% van de doelgroep geen IOW-uitkering aanvraag. Uit onderzoek van SEO³ blijkt dat ruim de helft van de WW'ers die in 2018 of 2019 zijn ingestroomd in de WW en tot de potentiële doelgroep van de IOW behoorden, wist wat een IOW-uitkering is. Daarnaast wijst UWV de mensen uit de doelgroep er bij het naderen van de maximale WW-duur via een digitale brief op dat zij een IOW-uitkering kunnen aanvragen. Onbekendheid lijkt dus geen reden te zijn voor het niet-aanvragen. De mensen uit de doelgroep moeten echter wel zelf actief een aanvraag indienen. Uit gesprekken met mensen in klankbordgroepen komt naar voren dat er verschillende groepen zijn die geen aanvraag indienen. Bij een eerste groep gaat het om mensen die een partner met inkomen hebben en in de periode tot het pensioen geen financiële behoefte hebben aan IOW. Een tweede groep wordt gevormd door mensen die in de periode na de WW het pensioen naar voren haalt en op deze wijze is voorzien van inkomen. Als derde groep zijn er WW'ers die al tijdens de WW-periode werkten en bij het bereiken van de maximale WW-duur een inkomen hebben. Ook deze groep doet geen beroep op de IOW. Voor deze drie groepen loont het niet de moeite om IOW aan te vragen, omdat voor de IOW dezelfde verplichtingen gelden als voor de WW. Dat wil zeggen sollicitatie- en inlichtingenverplichtingen en inkomsten en vakantie doorgeven. Deze verplichtingen vormen een belangrijke drempel om na de WW een IOW-uitkering aan te vragen.

Kenmerken van mensen in de IOW

In tabel 2 zijn enkele van de belangrijkste kenmerken van de IOW-uitkeringen in kaart gebracht voor de periode 2014-2020. Een aantal zaken valt op.

Tabel 2 Uitkeringskenmerken IOW (2014-2020)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 [*]
Toegekende uitkeringen	2.599	3.525	4.211	4.695	4.910	7.224	6.186
Mutatie t.o.v. het voorafgaande jaar	34%	36%	19%	11%	5%	47%	-14%
Aandeel vrouwen	36%	37%	40%	43%	52%	52%	50%
Leeftijd bij instroom (aandeel)							
60-62 jaar	0,4%	0,5%	0,7%	0,3%	0,5%	3,5%	13,3%
63 jaar	49,4%	40,7%	36,2%	31,3%	28,6%	25,3%	23,0%
64 jaar	45,4%	47,4%	44,4%	40,2%	35,6%	31,1%	25,5%
65 jaar	4,8%	11,5%	18,7%	28,2%	35,3%	32,1%	30,0%
66 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	8,0%	8,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Beëindigde uitkeringen	1.708	2.638	2.915	3.612	4.177	4.320	6.066
Mutatie t.o.v. het voorafgaande jaar	37%	54%	11%	24%	16%	3%	40%
Reden uitstroom (aandeel)							
Pensioen	97,8%	95,8%	92,3%	83,1%	83,4%	88,3%	90,9%
Overig	2,2%	4,2%	7,7%	16,9%	16,6%	11,7%	9,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Gemiddelde uitkeringsduur (weken)	52,0	51,4	60,3	57,4	66,4	69,2	70,1
Aantal lopende uitkeringen	2.772	3.659	4.955	6.038	6.771	9.676	9.795
Mutatie t.o.v. het voorafgaande jaar	47%	32%	35%	22%	12%	43%	1,3%
Leeftijd (aandeel)							
60-62 jaar	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,0%	0,7%	2,7%
63 jaar	16,2%	17,0%	11,3%	7,8%	7,9%	9,2%	11,6%
64 jaar	68,0%	55,6%	48,9%	37,1%	29,8%	25,4%	23,8%
65 jaar	15,8%	27,3%	39,6%	55,0%	62,3%	42,0%	40,2%
66 jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	22,7%	21,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Gemiddelde uitkeringsduur (weken)	32,9	33,8	39,1	45,7	48,1	48,5	54,0

* De cijfers voor 2020 zijn voorlopig.

4

Het aandeel vrouwen in loondienst van 60 jaar en ouder steeg tussen 2012 en 2019 van 1,8% naar 3,5%, een verdubbeling. Het aandeel mannen van 60 jaar en ouder nam in dezelfde periode toe van 3,8% naar 5,6%, een toename van 50%.

Instroom

Het aantal toegekende uitkeringen stijgt voortdurend tot en met 2019. Tussen 2014 en 2019 is het aantal bijna verdrievoudigd. Bij het begin van de reeks (2014 en 2015) ging het hard, en ook in 2019. In 2020 daalt voor het eerste het aantal toekenningen. Opvallend is ook de stijging van het aandeel vrouwen. Inmiddels vormen zij de helft van de instroom. Deze toename is mede het gevolg van de inhaalbeweging bij de arbeidsparticipatie van vrouwen in de leeftijdscategorie 60-plus in de afgelopen jaren⁴. Deze toegenomen arbeidsparticipatie leidt ook tot een groter aandeel WW'ers en dat werkt door in de voor de IOW relevante WW-uitstroom: het aandeel vrouwen in de doelgroep steeg tussen 2014 en 2020 van 37% naar 48%.

De instroom bestond oorspronkelijk vooral uit 63- en 64-jarigen. Vanaf 2013 zien we ook 65-jarigen verschijnen, waarbij het aandeel 65-jarigen tot 2018 snel toenam. Dat heeft te maken met de stijging van de pensioenleeftijd naar 66 jaar in 2018. Vanaf 2019 zien we meer instroom van 62-jarigen en van 66-jarigen. Dat laatste heeft te maken met de verdere verhoging van de pensioenleeftijd. In 2020 stijgt het aandeel van de 66-jarigen niet verder. Dat komt omdat in 2020 de pensioenleeftijd is bevroren op het niveau van 2019 (66 jaar en 4 maanden).

Uitstroom

Onder invloed van de stijgende instroom neemt ook de uitstroom sterk toe. Uit het eerdergenoemde onderzoek van SEO⁵ bleek dat maar weinig mensen uitstromen naar werk (ruim 1%). We zien dat ook terug in tabel 2. Het aandeel overige redenen (overlijden, werk, sancties etc.) ligt de laatste twee jaar rond 10%. Het overgrote deel van de mensen stroomt uit wegens het bereiken van de pensioenleeftijd.

We zien ook een toename van de gemiddelde uitkeringsduur bij uitstroom: van 52 weken naar ruim 70 weken. Dat betekent overigens een gemiddelde IOW-duur van minder dan 1,5 jaar. Ook de toename van de uitkeringsduur wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de verhoging van de pensioenleeftijd: mensen kunnen langer in de uitkering blijven.

Lopende uitkeringen

Het aantal lopende IOW-uitkeringen is tussen 2014 en 2020 met 253% gestegen. Dat is een grotere toename dan bij de instroom. Dat komt omdat naast de instroom ook de uitkeringsduur is toegenomen.

Wat beïnvloedt de ontwikkeling van het aantal uitkeringen?

We hebben al geconstateerd dat de verhoging van de pensioenleeftijd een grote invloed heeft gehad op de ontwikkeling van het aantal IOW-uitkeringen. Inclusief de pensioenleeftijd zijn er vier factoren die de ontwikkeling van de IOW bepalen of hebben bepaald:

- het langer doorwerken onder invloed van de verhoging van de pensioenleeftijd;
- de conjunctuur;
- beleidsveranderingen: Wet werk en zekerheid;
- het percentage van de doelgroep dat een IOW-uitkering krijgt.

We lopen ze een voor een na.

5

SEO Economisch Onderzoek (juni 2020). *Effecten van maatregelen WW en IOW in de Wet werk en zekerheid*. Amsterdam.

Het langer doorwerken

Het effect van de verhoging van de pensioenleeftijd is breder dan alleen de verhoging van de pensioenleeftijd zelf. Tegelijkertijd met de verhoging van de pensioenleeftijd zijn namelijk ook de bestaande regelingen voor vervroegde uittreding afgeschaft. Waar mensen tot 2013 (het jaar van de start van de verhoging van de pensioenleeftijd) vaak met 62 jaar ophielden met werken, werken ze nu door tot de wettelijke pensioenleeftijd, die steeds hoger wordt. Dit werkt op een aantal manieren door in de IOW:

- De omvang van de doelgroep neemt toe. Door het langer doorwerken zijn er meer 60-plussers die werkloos kunnen worden. Bovendien kwamen er leeftijdsgroepen bij die voorheen niet in aanmerking kwamen vanwege de pensioenleeftijd (vanaf 2013 de 65-jarigen en vanaf 2019 de 66-jarigen). Daarbovenop komt een grotere kans om de maximale WW-duur te bereiken. 60-plussers in de WW bereiken immers minder snel de wettelijke pensioenleeftijd.
- De uitkeringsduur in de IOW neemt toe, zoals we al gezien hebben in tabel 2.

We kunnen een schatting maken van de invloed van de verhoging van de pensioenleeftijd. De instroom van 65-jarigen verklaart 58% van de toename van de instroom tussen 2014 en 2018. Naast de omvang van de doelgroep is ook de gemiddelde uitkeringsduur bij uitstroom tussen 2014 en 2018 met 28% gestegen, wat voor een belangrijk deel het gevolg is van het langer doorwerken. Tot 2019 kan het grootste deel van de toename van het aantal lopende IOW-uitkeringen worden toegeschreven aan de gevolgen van het langer doorwerken. In 2019 wordt het beeld ingewikkelder omdat dan ook de verkorting van de WW-duur een rol gaat spelen.

De conjunctuur

De omvang en samenstelling van de doelgroep wordt mede bepaald door de conjunctuur. Als het economisch slecht gaat, stijgt het aantal mensen in de WW, waaronder het aantal 60-plussers. Bovendien wordt de kans kleiner dat WW'ers een baan vinden voor ze de maximale WW-duur bereikt hebben. In 2009 begon de economische crisis en die bereikte wat de WW betreft begin 2014 de top. De verandering in het aantal 60-plussers in de WW werkt met een vertraging door in de IOW. Tot 2019 was die vertraging 3 jaar. Vanaf 2019 wordt de vertraging kleiner door de verkorting van de WW naar maximaal 24 maanden. De toename van de instroom tussen 2012 en 2017 was dus mede het gevolg van de economische crisis. Vanaf 2014 slaat de economische ontwikkeling om. Daardoor zien we in 2018 voor het eerst een lichte afname van de instroom bij die leeftijdscategorieën die niet geraakt worden door de verhoging van de pensioenleeftijd (de 63- en 64-jarigen). Ook in 2019 en 2020 drukt de positieve conjunctuur in 2017, respectievelijk 2018 de instroom in de IOW.

In 2020 slaat de conjunctuur om door de coronacrisis. Hoe werkt corona door in de IOW? Er zijn twee mechanismen die van belang zijn. Het eerste is dat door de gevolgen van de coronacrisis op de arbeidsmarkt 60-plussers, die voor 2020 zijn ingestroomd in de WW, in 2020 vaker de maximale WW-duur bereiken omdat het moeilijker wordt een baan te vinden. Dat leidt al in 2020 tot een opwaarts effect op de instroom, zij het dat dit effect waarschijnlijk niet groot is mede als gevolg van de steunmaatregelen van het kabinet. Het tweede mechanisme is de toename van het aantal WW'ers en dus ook van het aantal 60-plussers in de WW in 2020. Vanwege de vertraging zien we de effecten van de coronacrisis op de IOW pas in 2022.

Beleidsveranderingen: de Wet werk en zekerheid

In 2015 is de Wet werk en zekerheid ingevoerd. Een element uit die wet is van invloed op de omvang van de IOW-doelgroep: vanaf 1 januari 2016 tot het tweede kwartaal van 2019 wordt de maximale WW-duur stapsgewijs teruggebracht van 38 maanden naar maximaal 24 maanden. Hierdoor bereiken 60-plussers eerder de maximale WW-duur. Dat heeft twee consequenties voor de IOW: mensen stromen jonger in en de gemiddelde uitkeringsduur neemt toe omdat ze langer in de uitkering kunnen zitten. Het effect daarvan wordt pas vanaf 2019 zichtbaar in de cijfers. Dan bereiken de eerste mensen op wie de nieuwe maximale WW-duur van toepassing is de maximale duur, en het zal tot 2021 duren voor het effect daarvan op de IOW is gestabiliseerd. Met name in 2019 is het effect op de instroom groot: de instroom stijgt in dat jaar met 47% en dat is voor het grootste deel het gevolg van de verkorting van de WW-duur. We zien het effect daarvan ook terug in de toename van het aandeel 60-62-jarigen in de instroom in 2019 en nog meer in 2020.

Per 2020 is de IOW aangepast (zie box 1). Een onderdeel is de verhoging van de toegangsleeftijd. Die leeftijd is verhoogd van 60 jaar bij instroom in de WW naar 60 jaar en 4 maanden. Dit drukt de instroom in de IOW structureel met circa 7%. Het effect daarvan zien we pas in 2022 in de cijfers van de IOW terug.

Het percentage van de doelgroep dat een IOW-uitkering krijgt

We hebben vastgesteld dat ongeveer 60% van de doelgroep een IOW-uitkering krijgt. Dat percentage is de afgelopen jaren redelijk stabiel. Er zijn op dit moment geen aanwijzingen dat het percentage in de toekomst sterk zal veranderen.

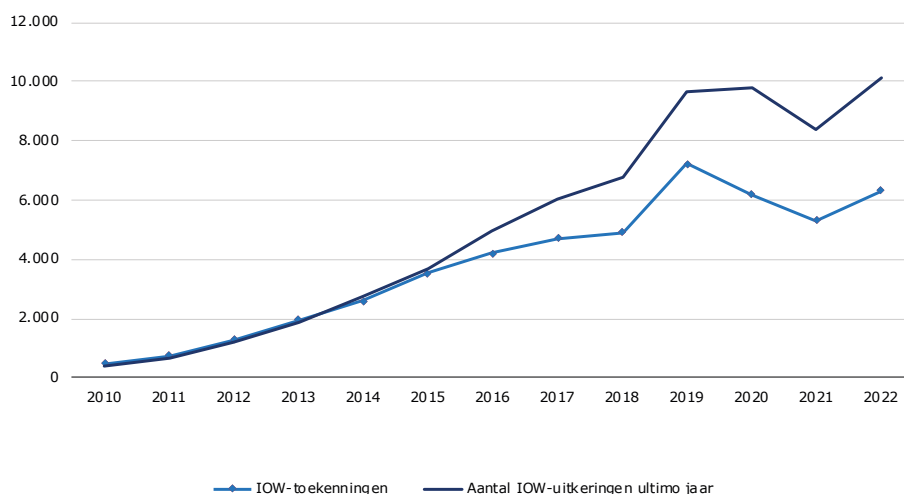
Toekomstige ontwikkeling

De afgelopen jaren stegen de instroom in de IOW en het aantal lopende IOW-uitkeringen vooral door de verhoging van de pensioenleeftijd en de stijging van het aantal mensen in de WW. In 2020 is de instroom voor het eerst gedaald. In 2021 maken de meeste factoren die de instroom beïnvloeden pas op de plaats. De pensioenleeftijd blijft gelijk en er zijn geen nieuwe beleidswijzigingen. Het effect van corona zien we pas in 2022 (meer instroom) en het effect van de verhoging van de toegangsleeftijd ook (minder instroom). De enige relevante factor in 2021 is de positieve conjunctuur in 2019. De verwachting is daarom dat de instroom in 2021 verder zal dalen (zie figuur 1). De daling is echter tijdelijk. In 2022 zal de instroom weer gaan stijgen: de pensioenleeftijd stijgt met drie maanden en corona zal doorwerken in de IOW-instroom.

6

De raming van het aantal IOW-uitkeringen volgt uit de raming van de doelgroep en die is weer gebaseerd op de UWV-raming van het aantal WW-uitkeringen uit de *Januarinota 2021*: <https://www.uwv.nl/overuwv/Images/januarinota-2021.pdf>

Figuur 1 (Verwachte) ontwikkeling IOW⁶

De ontwikkeling van het aantal lopende uitkeringen volgde tot 2015 de ontwikkeling van de instroom (de gemiddelde uitkeringsduur was ongeveer één jaar). Vanaf 2016 neemt de uitkeringsduur sterker toe (de pensioenleeftijd gaat in grotere stappen omhoog) en als gevolg daarvan stijgt het aantal lopende uitkeringen sneller dan de instroom. In 2019 is er een duidelijke groeiversnelling door het effect van de duurverkortings bij de WW en bereiken we in 2020 een maximum van bijna 10.000 uitkeringen. Onder invloed van de afgenomen instroom verwachten we in 2021 voor het eerst een afname van het aantal lopende uitkeringen. Ook deze afname zal tijdelijk zijn. Het aantal lopende uitkeringen gaat vanaf 2022 weer toenemen. De instroom stijgt en ook de gemiddelde uitkeringsduur zal toenemen vanwege de verdere verhoging van de pensioenleeftijd.

Colofon

Uitgave

UWV Kenniscentrum

Postadres

Postbus 58285, 1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

06 - 21 12 11 61

ed.berendsen@uwv.nl

Auteur

Ed Berendsen

Volg ons

© UWV 2021

Bronvermelding is verplicht. De informatie in het UWV Kennisverslag (UKV) is aangedragen vanuit de kennisoptiek en betreft dus niet een verantwoording of een weergave van ingenomen beleidsstandpunten van UWV.

De kennispublicaties van UWV hebben betrekking op vier gebieden. Deze kennen een eigen kleurcodering. Zo kunt u snel zien op welk gebied een publicatie betrekking heeft:

ontwikkelingen in de sociale zekerheid

arbeidsmarkt en arbeidsparticipatie

verder professionaliseren van de dienstverlening

financiële aspecten van de sociale zekerheid

